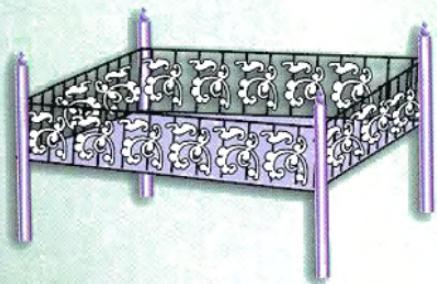

دِ جَنَازَةِ دِ مُونِعِ مَسْنُونَ ظَرِيقَهَا وَدُعَائِكَانَهَا

تألیف

فضیلۃ الشیخ ابو محمد امین اللہ پشاوی

حفظہ اللہ تعالیٰ

Ms: 0201-4822847/2

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله رب العالمين والصلوة والسلام على خاتم الانبياء والمرسلين محمد وآلہ ودحابہ اجمعین.

اما بعد : په ٹولو نعمتوںو کبن دالله تعالیٰ مغفرت لوئے نعمت دیے ، نبی علیہ السلام تہ اللہ تعالیٰ فرمائی :

﴿ لَيُغْفِرَ لَكَ اللَّهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِكَ وَمَا تَأْخُرَ﴾

نو د مغفرت اسباب لتول ضروری دی ، دمغفرت او بخوبی دیر اسباب دی ، یو عالم یو سل پنخوس (۱۵۰) سببونه جمع کری دی ، چه په هغے کبن یو مهم او ضروری سبب په مسلمان مری باندیے جنازہ کول دی۔ لیکن دا جنازہ هله سبب دمغفرت گرځی چه په درې شرطونو باندیے او کریے شي :

۱ - اول شرط : دادیے چه جنازہ کونکی به مسلمانان وی چه هیڅ قسم شرك به پکښ نه وی۔

۲ - دویم شرط : دادیے چه د تولو جنازہ کونکو به دسفارش اراده وی ، مخ ملازمی دپاره به جنازہ نه کوی ،

بلکه غرض بهئ داوی چه دامری اللہ تعالیٰ معاف کری،
یعنی دمری خیر خواه به وی۔

۳ - دریم شرط : دادیے چه جنازه به دنبی علیه
السلام په طریقه وی، چه دا طریقہ روسته ذکر کیبری۔
په دی شرائطو باندی دلیل دا حدیث شریف دی:

عن ابن عباس قال : انى سمعت رسول الله ﷺ يقول : ما
من رجل مسلم يموت فيقوم على جنازته اربعون رجلا ، لا
يشركون بالله شيئا الا شفعهم الله فيه . (مسلم، مشكاة: [۱۴/۱]
ابن عباس رضى الله عنه فرمائى : رسول الله ﷺ نه ما
اوريدلی دی چه فرمائیل ئے : کوم مسلمان چه مرشی او
دهغه په جنازه باندی داسې خلویښت (۴۰) کسان او دریپی
چه هغوي بالکل شرك نه کوي، او دغه کسان د دغه مری
دپاره سفارش کوي ، نو الله تعالیٰ به ضرور دهغوي
سفارش قبول کری او مری به او بخبی.

بل روایت کبن سل (۱۰۰) کسان راغلی دی (کلهم
یشفعون) چه تُول مری دپاره سفارش کوي۔

نکته : دنیا مجرم چه حکومت او نیسی نود سفارش
او ضمانت خومره کوشش کولی شی ، لیکن مسلمان

گنهگار چه مرشی نو مسلمانان دھغه په سفارش کبن خومره کوتاهی کوي، او جنازه دبیگار په شکل کوي، زر زرئے کوي، کويا چرتہ گاہے ترسے روان دیس، یائے دخبو لاندیس سکروٹھے دی، محترمو لو فکر پکار دیس!

د جنازے بعضی ضروری مسائل

د صحیح او صریح احادیثونه

۱ - **مسئله:** په جنازه کبن تاخیر نه دیس پکار، کله چه انسان مرشی نو جلتی سره دھغه کفن دفن کول پکار دی، صبا او بله ورخ ته دھغه ساتل نه دی پکار۔ (کما فی حدیث ابی هریره، بخاری، مشکاة: ۱/۱۴۴).

۲ - **مسئله:** جنازے مونځ کولو سره یو قیراط ثواب ملاوېږي، او قبر ته حاضریدلو سره دوه قیراطه ثواب ملاوېږي (قیراط داحد دغرنه غت شی دی) متفق عليه۔

۳ - **مسئله:** په جنازه کبن شور او زوګ کول گناه ده بلکه جناز گاہ کښې او د جنازے نه روسته تللو په وخت کبن خاموشی، فکر مندی، ذکرا او دعا کول پکار دی۔

صحابه کرام رضی الله عنهم فرمائی : موئی به اواز اوچتول دریه وختونو کبن بد گنرل : (۱) په وخت د جنازه کبن (۲) په وخت د ذکر کبن (۳) په وخت د قتال او جهاد کبن (فتاوی‌الدین‌الخالص) .

زمونې مسلمانان په وخت د صفوونو جورولو د جنازه کبن شور او زوگ کوي او چفے وهی ، دا غلط عمل دی .

ابن مسعود رضی الله عنه یو خل یو سری او لیدلو چه جنازه پسے روان دی او خاندی ، نو ویه فرمائیل : (لا اکلمک ابدا) تاسره به هیڅکله خبری او نکرم ، (الآداب الشرعية : ۱ / ۳۲۰ ، والسنن الكبرى : ۴ / ۱۷۴) .

۴ - مسئلله : په کور کښې د مری صرف مخ کتل جائز دی ، په مقبره کبن یا په جنازه ګاه کبن د مری حصارول او ده ګه کتل بدعت دیه ، زمونې خلق خامخا مری په جناز ګاه کبن ګوري ، داغلطه طریقه ده ، او د نبی ﷺ مخالفت دیه هغه فرمائی : (أسرعوا بالجنازة) جنازه په جلتی سره قبرته رسوئ .

۵ - مسئلله : په جنازه کبن په دیرو احادیشو کبن خلور تکبیرونه راغلی دی ، لیکن کله نبی ﷺ پنځه تکبیرونه

هم وئیلی دی ، کله اووه ، او کله نهہ هم شویدی ، (کما فی احکام الجنائز ص : ۱۲ - ۱۱۵) نودا طریقہ هم کله کله کول پکاردي، او گوره (البیهقی : ۴ / ۳۶ ، الطحاوی ، والدارقطنی) .

د جنازے صحیح سُنت طریقہ

۶ - مسئلہ : د جنازے د مانخے صحیح سنت طریقہ داده چہ نیت به او کرپی په زرہ کبن۔ په خوله باندیسے نیت وئیل نشته دیے ، بدعت دیے ، او دا آواز کول چہ نیت کوئی اللہ مو او بخه ، دا هم بدعت او ناروا دیے۔ بیبا به اللہ اکبر او کرپی ، او ددیے نه فورا پس به (اعوذ باللہ من الشیطان الرجیم : ﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ، الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ، تَرَ: ﴿لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ أَكْبَرُ﴾ پورے اولولی، بیبا یو سورت اولولی لکه ﴿قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ﴾ ، یابل کوم سورت به اولولی۔ (سبحانک اللہم وبحمدک) ، د جنازے په مانخے لوستل نه دی ثابت (اگرچہ په عام مونھونو کبن ثابت ده) نو صحیح داده چہ دالوستل نه دی پکار۔ بیبا یه اللہ اکبر او وائی ، بیبا یه دا درود ابراھیمی اولولی : (اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَّعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كما

صلیت علی ابراهیم و علی آل ابراهیم انک حمید مجید ، اللهم بارک علی ابراهیم و علی آل ابراهیم انک حمید مجید) -
داصحیح درود دیه او هغه بل درود چه خلقو لیکله دیه
هغه صحیح ثابت نه دیه دنبی علیه السلام نه ، نو هغه
برخوستل او درود ابراهیمی لوستل پکار دی -

بیابه الله اکبر او وائی او دعا گانه به شروع کری - په جنازه
کنن هر قسمه دعا لوستل جائز دی چه د مری دپاره فائده
منه وی ، او عام مسلمانانو دپاره هم دعا کولی شی -

د جنازه د مانجھه دعا گانه

بعضی غوره غوره دعا گانه دادی ، چه داد نارینه او زنانه
و دپاره دارنگ دماشو مانو دپاره هم لوستلے کیپری :
۱- اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِحَيْنَا وَمَيِّتَنَا وَشَاهِدَنَا وَغَائِبَنَا ،
وَصَغِيرَنَا وَكَبِيرَنَا ، وَذَكْرَنَا وَأَنْثَانَا ، اللَّهُمَّ مَنْ أَحْيَيْتَهُ
مِنَا فَأَحْيِهْ عَلَى الْإِسْلَامِ ، وَمَنْ تَوَفَّيْتَهُ مِنَا فَتَوَفَّهُ عَلَى
الْإِيمَانِ ، اللَّهُمَّ لَا تَحْرِمْنَا أَجْرَهُ وَلَا تَفْتَنْنَا بَعْدَهُ .

(ابو داود ، احمد ، ترمذی ، مشکاۃ : ۱/۱۴۶).

ترجمہ: اے اللہ! زمونپر ژوندی او مرپی، حاضر او غائب،
لوئے او وارہ، نارینہ او زنانہ (تُول) او بخنبی۔ اے اللہ! خوک
چہ مونپر نہ تھے ژوندی پریدیے نو پہ اسلام باندیئے ہے ژوندیے
اولرہ، او خوک چھتھے مونپر نہ وفات کوئے نو پہ ایمان باندیے
ئے وفات کرہ، اے اللہ! تھے مونپر ددھ داجر نہ مہ محرومی
او مونپر ددھ دوفات نہ پس مہ گمراہ کوئے۔

۲ - أَللّٰهُمَّ اغْفِرْ لَهُ وَارْحَمْهُ وَاغْفِرْ لَهُ وَاغْفِرْ عَنْهُ ،
وَأَكْرِمْ نُزْلَهُ وَوَسِعْ مُدْخَلَهُ ، وَاغْسِلْهُ بِالْمَاءِ وَالثَّلْجِ
وَالْبَرَدِ ، وَنَقِّهِ مِنَ الْخَطَايَا كَمَا نَقَيْتَ الشُّوْبَ الْأَبِيَضَ
مِنَ الدَّنَسِ ، وَأَبْدِلْهُ دَارًا خَيْرًا مِنْ دَارِهِ ، وَاهْلًا خَيْرًا
مِنْ أَهْلِهِ، وَزَوْجًا خَيْرًا مِنْ زَوْجِهِ ، وَادْخُلْهُ الْجَنَّةَ ،
وَاعْذُهُ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ [وَقِهِ فِتْنَةِ الْقَبْرِ] وَعَذَابَ
النَّارِ ۵

(رواه مسلم : ۳۱۱/۱ ، مشکاۃ : ۱/۱۴۵) شرح السنۃ :
۲۴۸/۳ ، ابن ماجہ : ۱/۲۵۱)-

ترجمہ: اے اللہ! دامرپی او بخہ او رحم پرسے او کرہ، جور

او ساته دیے، او معافی ورتہ او کرہ، دده میل مس تیا بنہ او کرہ
دور تلو خائے فرا خه کرہ، او په او بیو او واورہ او گلی باندی
ئے او وین خه، اود گنا هونو نہ ئے داسے پاک صفا کرہ خنگہ
چہ تا سپینہ جامہ پاکہ کریدہ دخیری نہ، اود دده دکور نہ ده
نہ غورہ کور ور کرہ، او اهل غور دده داخل نہ، او ملگری
غورہ دملگری دده نہ، او جنت تھے داخل کرہ، اود عذاب
لپر اود امتحان دق بر اود عذاب دجه نم نہ ئے او ساتھ۔

عوف ابن مالک رضی اللہ عنہ فرمائی : ما در رسول اللہ
بِسْمِ اللّٰهِ نہ دا دعا په جنازہ کبن واوریدله، یادہ می کرہ او ای مان
می او کرو چہ کاش دغہ مرے زہ وی نو بنہ به وی، خکہ دا
دعا دیرہ مزیدارہ وہ۔

۳ - نبی علیہ السلام چہ بہ کلہ جنازہ باندی او دریدلو،
نوداسے دعا بھئے لوستله :

اللَّٰهُمَّ عَبْدُكَ وَابْنُ أَمْتِكَ ، احْتَاجَ إِلٰي رَحْمَتِكَ
وَإِنَّتَ غَنِّيٌّ عَنْ عَذَابِهِ ، إِنَّ كَانَ مُحْسِنًا فَزِدْ فِي
حَسَنَاتِهِ ، وَإِنْ كَانَ مُسِيئًا فَتَجَاوِزْ عَنْهُ ۝

(مستدرک للحاکم : ۱/۳۰۹، مجمع : ۳۲/۳)۔

ترجمہ : اے اللہ ! ستا بندہ دیے او ستا دوینزے خوبی دیے،

ستارحمت ته محتاج شو او ته دده دعذاب نه غنی ئے ، که
چرتە نیک عمله وی نو ته دده نیک عملونه ڈیر کرە ، او کە
چرىئى گنهگاروی نوتە ئى معاف كرە .

بىا بە ئى دىسە سره نورىيە دعا گانىھەم ملگرىيە كولە (ثم
يدعو بما شاء الله ان يدعو) .

٤ - ابو هریره رضى الله عنہ فرمائی : زەد جنازى پىسى
دەھغە دکور نە خەم ، او كلە چە كىېنسۇدل شى پە جناز گاھ
كېنى نو الله اكبير او كىرم ، بىا الحمد لله او وایيم ، بىا درود
اولولم ، بىا دادعالولم :

اللَّهُمَّ إِنَّهُ عَبْدُكَ، وَابْنُ عَبْدِكَ، وَابْنُ أَمْتِكَ، كَانَ
يَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ، وَأَنَّ مُحَمَّداً عَبْدُكَ
وَرَسُولُكَ، وَأَنْتَ أَعْلَمُ بِهِ، اللَّهُمَّ إِنْ كَانَ مُحْسِنًا
فَزِدْ فِي إِحْسَانِهِ وَإِنْ كَانَ مُسِيْطًا فَتَجَاوِزْ عَنْ سَيِّئَاتِهِ،
اللَّهُمَّ لَا تَحْرِمْنَا أَجْرَهُ وَلَا تَفْتَنْنَا بَعْدَهُ ۝

(رواه مالک في الموطا : ۲۰۹ / ۱ ، المجمع : ۳۳ / ۳) .

ترجمە : اىيى الله ! دا ستا بىنده دىسە او ستا دىنلە خۇرى دىسە ،
او ستا دويىزىي خۇرى دىسە ، دە بە دا گواھى كولە چە نىشتە

حددار دیندگئ سیوا ستانه ، او محمد ﷺ ستا بندہ او رسول دیے او ته دیر بنہ پوھیرے دده په حال باندیے ، اے اللہ که چرے دیے نیک عملہ وی نو دده نیک عملونہ دیر کرے ، او که چرے گنهگار وی نو ته دده گناہونہ معاف کرہ ، اے اللہ ! موںپ مه محرومہ دده داجر نہ او مه مو گمراہ کوہ دده نہ پس۔

۵ - وائلہ بن اسقع رضی اللہ عنہ فرمائی : رسول اللہ ﷺ په یو مسلمان باندیے دجنازے موئخ کولو ، او ما ترینہ دادعا واوریدله :

اللَّهُمَّ إِنَّ فَلَانَ بْنَ فَلَانَ فِي ذَمِّتِكَ وَحَبْلِ جِوارِكَ ،
فَقِيهِ مِنْ فِتْنَةِ الْقَبْرِ ، وَعَذَابِ النَّارِ ، وَأَنْتَ أَهْلُ الْوَفَاءِ
وَالْحَقِّ ، اللَّهُمَّ فَاغْفِرْ لَهُ وَارْحَمْهُ ، إِنَّكَ أَنْتَ الْغَفُورُ
الرَّحِيمُ ۝

(صحیح ابن داود : ۶۱۷/۲) صحیح ابن ماجہ : ۲۵۰/۱ ، المشکاة : ۱۴۶/۱).

ترجمہ : اے اللہ ! فلاںی دفلانی خوئ ستا په ذمہ کبن دیے او ستا دگاوند په رسئ کبن دیے ، نو دیے دفتنتے دقبر او د

اور دعذاب نہ بچ کریے ، او ته وفاداری او حق والہ ذات ئے ،
اے اللہ ! دہ ته بخنہ او کریے او پہ دہ باندھ رحم او کریے ،
بیشکہ چہ تہ بنسونکے مہریانہ ئے ۔

۶ - دارنگ دادعا ہم راغلے دہ :

اللَّهُمَّ أَنْتَ رَبُّهَا وَأَنْتَ خَلَقْتَهَا وَأَنْتَ هَدَيْتَهَا إِلَى
الإِسْلَامِ وَأَنْتَ قَبْضْتَ رُوحَهَا ، وَأَنْتَ أَعْلَمُ بِسِرِّهَا
وَعَلَانِيَّتِهَا جِئْنَا شُفَعَاءَ فَاغْفِرْ لَهَا ۝

(البیهقی : ۴/۴۲ ، ابو داود) ۔

ترجمہ : اے اللہ ! ته دده پرور دگارئے او تا دیے پیدا کریے
دیے اوتا ورتہ داسلام ہدایت او کرو ، او تا ورنہ روح و اخستلو
، او ته ڈیر بنہ عالم ئے دده پہ پتی او بنسکارہ باندھ ، مونپ
راغلی یوشفارس کوونکی ، نو تہ ورتہ مغفرت او کرہ

فائدہ : دا روایت اگرچہ دستد پہ لحاظ ضعیف دی
لیکن نبی علیہ السلام اجازت ورکریے دیے چہ هر قسمہ
دعاتا سو جنازہ کبین لوستلے شئ ، لکھ ارشاد دیے :

(اذا صليتم على الجنازة فاخلصوا الله الدعاء)

صحیح ابن ماجہ ۱۵۱/۱ ، صحیح ابی داود (۲۱۷/۲) بسنده صحیح) ۔

دغہ شان مخکبین (ثم یدعو بما شاء اللہ ان یدعو) لفظ

تیرشو، چه په عموم باندیش دلالت کوي.
 ۷ - اللہمَ هذَا عَبْدُكَ ، ابْنُ عَبْدِكَ ، ابْنُ أَمْتَكَ ،
 ماضٍ فِيهِ حُكْمُكَ ، خَلَقْتَهُ وَلَمْ يَكُ شَيْئًا مَذْكُورًا ،
 نَزَّلْتَ بِكَ وَأَنْتَ خَيْرٌ مَنْزُولٌ بِهِ ، اللَّهُمَ لَقِنْهُ حُجَّتَهُ
 وَالْحِقْوَةُ بِنَبِيِّهِ مُحَمَّدٌ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، وَثَبَّتَهُ
 بِالْقَوْلِ الثَّابِتِ فَإِنَّهُ افْتَقَرَ إِلَيْكَ وَاسْتَغْنَيْتَ عَنْهُ ، كَانَ
 يَشْهُدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ ، فَاغْفِرْ لَهُ وَارْحَمْهُ ، وَلَا
 تَحْرِمْنَا أَجْرَهُ ، وَلَا تَفْتَنَا بَعْدَهُ ، اللَّهُمَ إِنْ كَانَ زَاكِيَا
 فَزَكِّهِ ، وَإِنْ كَانَ خَاطِئًا فَاغْفِرْ لَهُ

(کنز العمال : ۱۵ / ۷۱۸) .

ترجمه: اے الله! داستا بنده دیے او ستا دینده خوئی دیے او
 ستا دوینزیه خوئی دیے، په ده کبن (صرف) ستا حکم
 چلیپری، تادیے په داسیه حال کبن پیدا کرو چه دیے هیخ شے
 نه وو چه ذکرئے اوشی۔ دیے او س ستا میلمه شو، او ته
 غوره کور به ئے۔ اے الله! ده ته خپل دلیل ور او بنایه،
 او دخپل نبی محمد ﷺ سره ئے ملاوکره، او په مضبوطه
 وينا سره ئے محکم کریے، خکه دیے تاته محتاجه دیے او ته

دہ ته هیخ حاجت نہ لریے ، دہ بہ ددیے خبریے گواہی کوله
چہ دالله نہ سیوا ہیخوک دعبدات لائق نشته ، پس دے
اویخنبه او رحم پریے او کرہ ، او دده داجر او ثواب نہ موں په مه
محروم وہ ، او دده دمرگ نہ پس موں په امتحان کبن مه
اچوہ۔ ایے اللہ ! کہ دیے پاک وی نو تھے پاک کرہ ، او کہ
گنہگار وی نو تھے ورتہ بخوبیه او کرے۔

۸ - ابو درداء بہ پہ جنازہ کبن داسی دعا غوبستله :

اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِأَخْيَانَا وَأَمْوَاتِنَا الْمُسْلِمِينَ ، اللَّهُمَّ
اغْفِرْ لِلْمُسْلِمِينَ وَالْمُسْلِمَاتِ ، وَالْمُؤْمِنِينَ وَ
الْمُؤْمِنَاتِ ، وَاصْلِحْ ذَاتَ بَيْنِهِمْ ، وَالْفَرِيقَ بَيْنَ قُلُوبِهِمْ ،
وَاجْعَلْ قُلُوبَهُمْ عَلَى قُلُوبِ خَيَارِهِمْ ، اللَّهُمَّ اغْفِرْ
لِفَلَانَ بْنِ فَلَانَ ذَنْبَهُ ، وَالْحِقْةَ بِنَبِيِّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ ، اللَّهُمَّ ارْفَعْ دَرَجَتَهُ فِي الْمُهَتَّدِينَ ، وَاخْلُفْهُ فِي
عَقِبِهِ فِي الْفَابِرِينَ ، وَاجْعَلْ كِتَابَهُ فِي الْعِلَّيْنَ ، وَاغْفِرْ
لَنَا وَلَهُ ، رَبَّ الْعَالَمِينَ ، اللَّهُمَّ لَا تَحْرِمنَا أَجْرَهُ وَلَا
تُضِلْنَا بَعْدَهُ ۝

(ابن ابی شیبة : ۳۹۳/۳).

ترجمہ : اے اللہ ! زمونپر ژوندی او مری مسلمانان او بخوبی ، اے اللہ ! ته مسلمانانو سپرو او مسلمانانو بسخو ته ، او مؤمنانو نارینه ؤ او مؤمنانو زنانو ته مغفرت او کرے ، او ددوئ خپل مینځی تعلقات بنه جوړ کرے ، او ددوئ په زپونو کښ دیو بل سره مینه محبت واچویه ، او ددوئ زپونه دنیکانو دزپونو په شان جوړ کرے ، اے اللہ ! دیه فلانی دفلانی څویه ته دده ګناه معاف کړه ، او دیه دخپل پیغمبر (محمد) ﷺ سره یو خایه کړه ، اے اللہ ! په هدایت موندونکو کښ دده درجه او چته کړه ، او په پس ماند ګانو کښ دده ته جانشین جوړ شه ، او دده عملنامه په علیین کښ او ګرځوہ ، او مونپر او ده (تیولو) ته بخوبی او کړه ایه رب العالمینه ! او دده دمرګ نه پس ته مونپر مه یه لاری کوه .

۹ - ابو صدیق الناحبی فرمائی : ما دابو سعید نه داعا لوستله :

اللَّهُمَّ أَنْتَ رَبُّنَا وَرَبُّهُ ، خَلَقْتَنَا وَرَزَقْتَنَا ، وَأَحْيَيْتَنَا ،
وَكَفَيْتَنَا ، فَاغْفِرْ لَنَا وَلَهُ ، وَلَا تَحْرِمْنَا أَجْرَهُ ، وَلَا

تُضِلْنَا بَعْدَهُ ۝

(مجمع الزوائد : ۳۲/۳ ، مصنف ابن ابی شیبہ : ۲۹۲/۳) -

ترجمہ: ای اللہ! تھے زمونپا اوددیے مری رب یئے، تا دیے پیدا کرو، رزق دیے ورکرو، ژوندیے دیے اوساتو، او دده کفایت اوپورہ والے دیے اوکرو، مونپا اودہ تھے مغفرت اوکرہ، او مونپا دده داجرنہ مہ محرومہ، او دده دمرگ نہ پس مو مہ یے لاریے کوہ۔

۱۰ - عمر فاروق رضی اللہ عنہ بہ دجنازے پہ مانخہ کبین چہ کلہ بہ دمازیگر پہ وخت کیدالہ داسیے دعا فرمائیلہ
 اللہُمَّ أَمْسِنِي عَبْدَكَ قَدْ تَخَلَّى عَنِ الدُّنْيَا وَتَرَكَهَا
 لِأَهْلِهَا، وَأَسْتَغْنَيْتَ عَنْهَا، وَافْتَقَرَ إِلَيْكَ، كَانَ يَشْهَدُ
 أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ، وَأَنَّ مُحَمَّداً عَبْدَكَ وَرَسُولَكَ،
 فَاغْفِرْ لَهُ ذَنْبَهُ ۝ (ابن ابی شیبہ : ۲۹۲/۳).

ترجمہ: ای اللہ! بیگاہ کرو ستا بننے پہ داسیے حال کبین چہ دنیانہ یئے خان اوزگار کرو او هغہ یئے دھفے اہل تھے پری خودہ او تھے ددیے نہ یے پرواہ یئے، او هغہ تاتھے محتاج دیے، دیے ددیے خبریے گواہی کوئی چہ تانہ سیوا بل خوک لائق

دبندگی نشته او محمد (علیہ السلام) ستا بندہ اور رسول دیے ، نو
تہ دہ تہ دده گناہ او بخوبی۔

او کہ دسحر پر وخت بدئے جنازہ کولہ ، نود (اللهم امسی
عبدک) پہ خامی بدئے (اللهم اصبح عبدک) یعنی اے الله
سحر کرو ستا بندہ الخ ، لوستل۔ نورہ دعا همدغہ شان
۔ ۵۵

۱۱ - ابو بکر صدیق رضی الله عنہ به داسی دعا لوستله
اللَّهُمَّ عَبْدُكَ أَسْلَمَهُ الْأَهْلُ وَالْأَلْأَلُ وَالْعَشِيرَةُ ،
وَالذَّنْبُ الْعَظِيمُ ، وَأَنْتَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ ۝
 (ابن ابی شیبہ : ۲۹۲/۳).

ترجمہ : اے الله ! ستا دیے بندہ لرہ دده اهل او بال بچ او
قام قبیلے او سپارلو ، او گناہ غتہ ده ، او تھے دیر زیارات
بخوبیونکے مہربانی۔

۱۲ - عبد الله بن عمر رضي الله عنه به او بده جنازه
کولہ او اذکار او دعا گانے بدئے پکنیں لوستلے ، یوہ دعا بدئے
پہ کنیں داهم لوستله :

اللَّهُمَّ بَارِكْ فِيهِ وَصَلِّ عَلَيْهِ وَاغْفِرْ لَهُ وَأَوْرِدْهُ حَوْضَ

رَسُولُكَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ۝

(ابن ابی شيبة : ۲۹۴ / ۳) -

۱۳ - ابو نعیم د عبد الله بن الحارث بن نوفل په واسطه سره دنبی علیه السلام نه نقل کوی چه هغوئی به دادعا بسودله :

اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِأَخْوَانِنَا وَأَخْوَاتِنَا وَاصْلِحْ ذَاتَ بَيْنَنَا ،
وَآلِفْ بَيْنَ قُلُوبِنَا ، اللَّهُمَّ هَذَا عَبْدُكَ فُلَانُ بْنُ فُلَانٍ ،
وَلَا نَعْلَمُ إِلَّا خَيْرًا ، وَإِنَّتَ أَعْلَمُ بِهِ مِنْنَا ، فَاغْفِرْ لَنَا وَلَهُ .

(کنز العمال : ۱۵ / ۷۱۴) -

۱۴ - دادعا هم بهتره ده :

اللَّهُمَّ عَبْدُكَ وَابْنُ عَبْدُكَ خَرَجَ مِنْ رُوحِ الدُّنْيَا
وَمَحْبُوبُهَا وَأَحِبَّاهُ فِيهَا ، إِلَى ظُلْمَةِ الْقَبْرِ وَمَا هُوَ لَا قِيَهُ
، كَانَ يَشْهُدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ ، وَأَنَّ مُحَمَّداً عَبْدُكَ
وَرَسُولُكَ ، وَإِنَّتَ أَعْلَمُ بِهِ ، اللَّهُمَّ نَزَّلَ بِكَ وَإِنَّتَ خَيْرُ
مَنْزُولٍ بِهِ ، وَأَصْبَحَ فَقِيرًا إِلَى رَحْمَتِكَ وَإِنَّتَ غَنِيٌّ عَنْ
عَذَابِهِ ، وَقَدْ جِئْنَاكَ رَاغِبِينَ إِلَيْكَ شَفَاعًا لَهُ ، اللَّهُمَّ فَإِنْ

کَانَ مُحْسِنًا فَزِدْ مِنْ إِحْسَانِهِ ، وَإِنْ كَانَ مُسِيئًا
 فَتَجَاوَرْ عَنْهُ ، وَبَلْغَهُ رَحْمَتَكَ بِرِضَاكَ وَقِهِ فِتْنَةُ الْقَبْرِ
 وَعَذَابَهُ ، وَأَفْسَحْ لَهُ فِي قَبْرِهِ وَجَافِ الْأَرْضَ عَنْ جَنْبِهِ
 ، وَلَقِهِ بِرَحْمَتِكَ الْآمِنَ مِنْ غَيْرِ عَذَابِكَ حَتَّى تَبْعَثُهُ إِلَى
 جَنَّتِكَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ ۝

معرفة السنن والآثار / ۳ / ۱۷۰

ترجمہ: اے اللہ! دا ستا بندہ دیے او ستا دبنده خوبیے دیے،
 ددنیا دراحتونو، خوبیو خیزونو او په دیکن بن دخپلو
 دوستانو نه را اووتلو، او دقبیر تیاری ته او دخھ سره چه دیے
 مخامن کیدونکے دیے هغے ته را اور سیدلو۔ ده به ددیے
 خبریے گواہی کوله چه ستانه سیوا بل ہیشوک دعبادت
 لائق نشته، او محمد (علیہ السلام) ستا بندہ اور رسول دیے، ته په
 ده باندیے دیر بنہ پوھہئے، اے اللہ! دیے ستا میلمہ شو او ته
 بہترینہ میلمستیا ورکونکےئے، دیے ستا رحمت ته
 محتاج شو، او ته دده دعذاب نه یے پرواهئے، مونپراتا ته دده
 دشفارس کولو دپاره په داسے حال کبن راغلی یو چه رغبت
 لرونکی یو۔ اے اللہ! کہ چریے دیے نیک عملہ وی نو دده

نیک عملتیا نورہ هم زیاتہ کرہ اوکہ چرسے گنھکار وی نو
ده ته معافی اوکرہ ، او دیے خپل رحمت ته اور سوہ په خپلے
رضامندی سره ، او دیے دقیر دامتحان او عذاب نہ په امن
کرہ ، او ده دپارہ دده قبر فراخہ کرہ او دده دارخ نہ زمکہ لرسے
کرہ ، او ده ته په خپل رحمت سره امن و رکرہ په غیر
عذاب ستانہ ، تردیے چہ ده لرہ ته خپل جنت ته اولیبے ،
ای دھولونہ زیات رحم کونکیہ۔

۱۵ - دادعا هم جامعہ ده :

اللَّهُمَّ عَبْدُكَ وَابْنُ عَبْدِكَ، وَابْنُ أَمْتِكَ، كَانَ يَشْهَدُ
أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ، وَأَنَّ مُحَمَّداً عَبْدُكَ وَرَسُولُكَ،
وَأَنْتَ أَعْلَمُ بِهِ، اللَّهُمَّ إِنْ كَانَ مُحْسِنًا فَزِدْ فِي إِحْسَانِهِ
وَارْفَعْ دَرَجَتَهُ، وَقِهِ عَذَابَ الْقَبْرِ، وَكُلُّ هُولٍ دُونَ
الْقِيَامَةِ، وَابْعَثْهُ مِنَ الْأَمْنِيَّنِ، وَإِنْ كَانَ مُسِيْنًا فَتَجَاهُزْ
عَنْهُ، وَبِلْغْهُ بِمَغْفِرَتِكَ وَطَوِّلْكَ دَرَجَاتِ الْمُحْسِنِيَّنِ ۝
اللَّهُمَّ فَارْقِ مَا كَانَ يُحِبُّ مِنْ سَعَةِ الدُّنْيَا وَالْأَهْلِ
وَغَيْرِهِمُ إِلَى ظُلْمَةِ الْقَبْرِ وَضَيْقِهِ، وَانْقُطِعْ عَمَلُهُ،

وَقُدْ جِئْنَاكَ شُفَعَاءَ لَهُ ، وَرَاجِيْنَ لَهُ رَحْمَتَكَ ، وَأَنْتَ
أَرَاقَ بِهِ ، اللَّهُمَّ ارْحَمْهُ بِفَضْلِ رَحْمَتِكَ فَإِنَّهُ فَقِيرٌ إِلَى
رَحْمَتِكَ وَأَنْتَ غَنِيٌّ عَنْ عَذَابِهِ ۝

(معرفۃ السنن والآثار : ۱۷۱/۳).

ترجمہ : اے اللہ ! دا ستا بندہ دیے ، او ستا بندہ خویں دیے
، او ستا دوینزے خویں دیے ، ده به ددیے خبریے گواہی
ورکولہ چہ ستانہ سیوا بل ہیڅوک دععبدات لائق نشته ،
او محمد (علیہ السلام) ستا بندہ اور رسول دیے ، او تاته دده په حال
باندیے دھر چانه دیر بنہ علم دیے ، اے اللہ ! کہ چرسے دیے
نیک عملہ وی نو دده نیک عملی کبین نورہ اضافہ ہم
اوکره ، او دده درجہ پورتہ کرہ او دیے د قبر او د قیامت نه
مخکبین دھریے ویریے ترھے نہ ئے او ساتھ ، او دیے امن والونہ
جور کریے او کہ دیے گنهگار وی نو دده گناہ معاف کرہ او په
خپل مغفرت او طاقت سره دیے دنیک عملہ خلقو مرتبو ته
اور سوہ ، اے اللہ ! دیے دنیا د فراخی او د اهل وغیرہ نه چه
دده محبوب خیزونہ وو راجداشو ، او د قبر تیاریے او تنگ
والی ته راغیے ، او د دہ عمل بند شو ، مو نپ ته په داسے حال
کبین راغلی یو چہ دده دپاره شفارس کوونکی او دده دپاره

ستا درحیت غوبنستونکی یو ، اوته په ده باندیع دھر چانه زیات شفقت کوونکے ئے ، ایسے اللہ ! په ده رحم اوکره په خپل فضل سره ظکہ چہ دیے ستارحمت ته محتاج دیے اوته دده دعذاب نه یے پرواه ئے ۔

دارنگ نوریے دعا گانے هم شتھ ، لیکن داکافی دی ، په دیکبنس چہ خنے اولوستلے شی هم کافی دی ، خو اخلاص اوپه مری باندیع شفقت پکار دیے او دیرہ زاری او عاجزی پکار ده اللہ تعالیٰ ته چہ دا مسلمان معاف کرپی ۔

* د دعا نه پس به بیا اللہ اکبر او وائی ، او بیا به یو طرفته سلام او گرخوی ، لکھ مستدرک (۳۶۰ / ۱) کبن احادیث راغلی دی ، دغه شان دویم طرفته سلام اپول هم ثابت دی ، کله داکول پکار دی او کله دا ۔

(احکام الجنائز ص : السنن الکبری : ۴۳ / ۴) ۔

۷ - مسئلہ : کہ دسری او بیسی فرق په دعا لوستلو کبن اونکری ، او ضمیر د (ہو) راجع کرپی مری ته نو داهم صحیح ده ، لکھ (اللَّهُمَّ اغْفِرْ لَهُ وَارْحَمْهُ) او کہ په دعا د جنازہ کبن خوک (ہو ، ها) بدل کرپی نو هم صحیح ده ، لیکن منقول الفاظ په جنازہ کبن کہ بدل نشی نو بہتره ده ۔

، او په نورو ئایونو کبن بدولول دمنقول الفاظو جائز نه
دی.

۸ - **مسئله:** جنازه په جهر سره هم راغلے ده ، دخلورونه
زیاتو صحیح احادیشو کبن ، لیکن دابن عباس رضی الله
عنهم د روایت نه معلومیپری چه دا د تعلیم دپاره وه ، لکه
چه فرمائی : (لتعلموا انها سنة) . دارنگ جهر مفرط نه وو ،
بلکه درمیانه جهر وو ، چه روسته مقتديانو هم دعا گانه
لوستلے شوی.

دارنگ په پته باندیه جنازه مونږ په شپړو روایاتو کبن
موندلې ده ، او همدا د عاممو علماؤ په نیز بهتره ۵۵.

۹ - **مسئله:** بعض خلق په جنازه کبن آمين وائی ،
يعنی امام دعا کوي او مقتديان آمين وائی ، دا چرته احادیشو
کبن مونږ نه دی لیدلی ، بلکه صحیح طریقه داده چه هر
سرې به دعالولي ، لکه نبی ﷺ فرمائی :
(اذا صليتم على الميت فاخلصوا له الدعاء) .

۱۰ - **مسئله:** په ماشوم باندیه جنازه شته دی ، کله چه
دمور په خیته کبن پکبن روح اچوله شوی وی ، يعنی
خلور میاشتے پس پیدا شوی وی ، خکه دا انسان دی ، په

ده باندے دجنازے موئخ په احادیشو کبین راغلے دے۔

(مشکاہ: ۱۴۶، عبد الرزاق: ۵۳۱، ۳، احمد: ۵/۲۴۷)۔

دماشوم په جنازہ کبین هم دغه دعا گانے لوستلے شی:

(اللهم اغفر لحينا و ميتنا الخ)۔

لیکن د ابو هریرہ رضی اللہ عنہ نہ نقل دی چہ هغه به

داسے دعا فرمائیله:

اللَّهُمَّ أَعِدْهُ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ۔ (مشکاہ: ۱۴۷/۱)۔

دارنگ حسن بصریّ به داسے الفاظ لوستل:

اللَّهُمَّ اجْعَلْنَا سَلَفًا، وَفَرَطًا، وَذُخْرًا وَاجْرًا

(مشکاہ: ۱۴۷/۱)۔

دارنگ مور او پلار ته ئے دعا کول پکار دی، او داسے

وئيل پکار دی:

اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِوَالِدَيْهِ ، اللَّهُمَّ ارْحَمْهُمَا ، اللَّهُمَّ ابْدِلْهُمَا خَيْرًا مِنْهُ ۵ (مشکاہ: ۱۴۶/۱)۔

دغه شان ماشوم ته داسے دعا کول پکار دی:

اللَّهُمَّ أَعِدْهُ مِنْ وَحْشَةِ الْقَبْرِ وَأَثْقَلَهُ بِإِبْرَاهِيمَ خَلِيلَكَ صَلَى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ۵

(المحلی : ۳۰۵ / ۳)

۱۱ - مسئلله : د جنازې د مانځه نه پس دعا کول نشته دی، او د قبر د پاسه مرۍ د پاره دعا غوبښل ثابت دي، بلکه حکم راغلې دی چه د قبر د پاسه دعا او کړئ او د ثابت قدمی دعا ورله او غواړئ، او لاس او چتول هم په دی دعا کښ راغلې دی۔ لکه (مسند ابو عوانة، او فتح الباری ۱۲۱/۱۱) کښ دابن مسعود رضی الله عنہ حدیث دی۔

۱۲ - مسئلله : د قبر د پاسه سورتونه لوستل صحیح حدیث کښ نه دی ثابت، ځان تری ساتل بهتر دی، ضعیف روایت کښ راغلې دی، لیکن د عمل د پاره صحیح نه دی۔

۱۳ - مسئلله : د مرۍ د سپارلو طریقہ داده، چه: (بِسْمِ اللَّهِ وَعَلَى سُنْنَةِ رَسُولِ اللَّهِ) به او وائی، یابه: (بِسْمِ اللَّهِ، وَبِاللَّهِ وَعَلَى مِلْهَةِ رَسُولِ اللَّهِ)، او وائی، او قبلې طرفته به ئې متوجه کړی، یعنې ټول بدن قبلې طرفته متوجه کول پکار دی، نه صرف مخ۔ (المحلی تفصیلا ابو داود۔ واحکام الجنائز ص: ۱۵۲)

۱۴ - مسئلله : د جنازې په مانځه کښ که مرې نارینه وي، نو د هغه سرته مخامنځ او دریدل، او که زنانه وي،

نودھغی کناتیو ته مخامخ او دریدل سنت دی دامام دپاره -
دیے بارہ کبن احادیث په بخاری (۱/۱۷۷) او مشکوہ
(۱/۱۴۷) کبن او گورہ -

۱۵ - مسئلہ: دمری دمرینے اعلانونه کول گناہ ده ، که
مسجد کبن وی او کہ دمسجد نه بھروی ، بلکہ صحیح
طريقہ داده چه خوک دیے خلقو پسے اولیپل شی اویا دیے
تیلفون وغیرہ او کریے شی ورتہ -

نهی رسول اللہ ﷺ عن النعی (الترمذی : ۱۹۲) -

۱۶ - مسئلہ: مریے دشپے خبیول هم روا دی کله چه
خلق پورہ راتلے شی او د ورخی خبیول بهتر دی ، نبی علیہ
السلام دشپے دفن شویے وو ، دارنگ ابو بکر صدیق رضی
الله عنہ دارنگ یوبل صحابی دشپے دفن شویے وو -

۱۷ - مسئلہ: سنت طريقہ داده چه مریے په مقبرہ کبن
بنخ کریے شی ، کورونو کبن مریے بنخول صحیح نه دی ،
داصرف دانبیاء علیہم السلام خصوصیت دیے چه کور
کبن یا کوم خائے چه وفات شی هلتہ بنخولے شی -

۱۸ - مسئلہ: مریے په جوماتونو کبن خبیول کبیرہ
گناہ ده ، بلکہ دیہود او نصاراؤ کار دیے ، لکھ دنبی کریم

عَلَيْهِ السَّلَامُ ارشاد دی:

لعن الله اليهود والنصارى ، اتخاذوا قبور انبیائهم مساجد .
(بخارى مسلم) -

بلکه په هغه مسجد کښ مونځ هم نه کېږي .

۱۹ - مسئلله : دقبر دپاسه خه شناخته لپول روا دی
ليکن د زنانه ۽ دپاره جدا شناخته او د نارينه دپاره جدا
شناخته لپول ، دانسته ، حدیث دعثمان بن مظعون رضي
الله عنہ پرسې دلیل دی (مشکاة : ۱ / ۱۴۹) .

۲۰ - مسئلله : قبر به نه دیر او چت جوروی او نه بالکل
زمکے سره برابر ، بلکه یو لویشت په اندازه باندې او چتول
پکاردي - (ابن حبان : ۲۱۶۱ ، البیهقی : ۳ / ۴۱۰) .

دارنگ قبر ماھی پوش جورول پکاردي ، مسطح یعنې
خلور گوئه قبر جورول په دین کښ نشيته .
(بخارى ، بیهقی : ۴ / ۳) .

۲۱ - مسئلله : په مقبره کښ بیان کول ثابت دی ، او که
کله ناکله پاتې شي ، نو هم اجازت شتہ دیه .

۲۲ - مسئلله : د تعزیت دپاره په جوماتونو کښ
کیناستل ، او فاتحه خوانی کول ، چه یو قاری ناست وی ،

تول ورخ خلق راخی او هغه تلاوت کوي ، دا عمل بدعت دیه - صرف د افغانانو رواج دیه - صحیح طریقه داده ، چه تعزیه د مری خاوند ته پکارده ، چرتہ چه ورسه ملاوشی ، په دیه الفاظو سره :

أَعْظَمَ اللَّهُ أَجْرَكَ ۝ (الله دیه ستاثواب لوئی کری)۔

يا په دیه الفاظو سره :

**إِنَّ لِلَّهِ مَا أَخَذَ ، وَلَهُ مَا أَعْطَى ، وَكُلُّ شَيْءٍ عِنْدَهُ
بِأَجْلٍ مُسَمًّى ، فَلْتَضْبِرْ وَلْتُخْتَسِبْ ۝**

يا بله کومه دعا دیه اوکری - لیکن په دیه کبن لاسونه پورته کول ، په احادیشو کبن ثابت نه دی ، زمونې ملک کبن داغلط رواج دیه چه یو سیکندہ په اندازه لاس پورته کری ، وائی دعا به اوکرو ، بل اواز اوکری ، دعا به اوکرو ، داطریقه په دین کبن نشته دیه ، بدعت دیه -

۲۳ - **مسئله :** د جنازے په مانځه کبن دریے صفوونه جورول بهتر دی ، لکه مجمع الزوائد (۳/۳۲، او مشکاه ۱/۱۴۷) کبن حدیث دیه -

۲۴ - **مسئله :** د جنازے مونځ په دریے وختونو کبن کول جائز نه دی ، نمر ختلوا وخت کبن ، نمر پریوتلو وخت کبن

او دغمرمی په وخت ۔ چه لازوال نه وی شویں ۔ لپ انتظار
پکار دیے ۔ (مشکوہ : ۱ / ۶۴) -

۲۵ - مسئلہ : دغه شان مریے خبیول هم په دغه دریے
وختونو کبن صحیح نه دی ، عقبہ بن عامر رضی اللہ عنہ
فرمائی : دریے وختونو کبن موئر ، نبی علیہ السلام
دمائخه اوڈ مری خبیولو نه منع کری یو ، بیا ئے دغه
مذکورہ دریے وختونہ ذکر کرل ۔ (مسلم ۳۱۱ / ۴ ، ابو داود
مشکاہ : ۱ / ۹۰ ، احکام الجنائز : ۱۲۹) -

۲۶ - مسئلہ : حیله اسقاط ، داولے ورئے خیرات ، او دغه
شان جناز گاہ کبن پیسے تقسیمول ، داتول بدعتات ، او
رواجونه دی ، په دین کبن نشته دیے ، هسے پرمی خلق
خانونه ستپی کوی ۔

۲۷ - مسئلہ : قرآن کریم مری سره اورل ، یا په پیسو
باندیس ایخودل ، ظلم دیے خان ترمی ساتل پکار دی ۔

۲۸ - مسئلہ : مری پیسے په زورہ جرا کول ، او ویر کول
گناہ ده ، خلق ترمی منع کول پکار دی ، بلکہ مری ته عذاب
ملاویزی په جرا دڑوندو باندیس ۔ (متفق علیہ ، مشکوہ : ۱ / ۱۵۰)

۲۹ - مسئلہ : مری ته فائدہ مند شیے دعا ده ، او جنازہ ده
او استغفار دیے ، مری په دیے ڈیر خوشحالیزی ، او راحت

پرے رائی - (بیهقی ، مشکاہ : ۱ / ۲۰۶) -

۳۰ - مسئلہ : قبر کبن نعمتو نہ او خوشحالی شتہ دے ، دغہ شان پہ قبر کبن عذاب او تکلیفونہ مجرمانو لرہ شتہ دے۔ خوک چہ ددے نہ منکر دے هفہ رسول اللہ ﷺ دا حادیثو نہ منکر دے ، اود خپل ناقص عقل پسے روان دے۔

۳۱ - مسئلہ : دقبر دپاسہ گرخیدل گناہ دہ ، پہ اور باندے خپہ کیدہ خو پہ قبر باندے ئے مہ گدہ۔
(مسلم : ۱ / ۳۱۲) -

۳۲ - مسئلہ : پہ قبر باندے لیکل گناہ دہ ، دغہ شان گنبد پرے جو روں او آبادی پرے کول جائز نہ دی -
(ترمذی : ۱ / ۲۰۳ ، الحاکم : ۱ / ۳۷۰) -

۳۳ - مسئلہ : د جنازے دبارولو نہ پس او دس کول سنت دی ، دغہ شان مری لہ چہ چا غسل و رکرو ، هفہ دپارہ هم غسل کول بہتر عمل دے۔
(مشکاہ : ۱ / ۵۵ ، ابو داود : ۲ / ۹۴ ، ابن ماجہ) -

۳۴ - مسئلہ : زنانہ بہ هفہ خوک خخوی چہ دمری نزیہ خپلوان وی ، دارنگ هر هفہ خوک خوک چہ بیگاہ شپہ ئے خپلے بی بی سره نزدیکت نہ وی کرے - (بخاری : ۱ / ۱۷۹)

٣٥ - مسئلله : مریے دیو علاقے نه بلے علاقے ته نقل کول جائز نه دی (کما فی حدیث البخاری : ردوا القتلی الی مضاجعهم)۔

٣٦ - مسئلله : په تابوت کبن بغیر دضرورت نه مریے خخول مکروہ عمل دیے۔ دا عمل خلقو ایجاد کریے دیے۔

٣٧ - مسئلله : مریے قبرته دخپو دطرفنه داخلوں سنت دی۔ (فتاویٰ الدین الخالص، ابن ابی شیبۃ : ۳۲۸/۳) ابو داود : ۶۱۹/۲، البیهقی : ۵۴/۴)۔

* دارنگ نوری مھم مسئلئے هم شته لیکن دھفے تفصیل موں په الدین، الخالص کبن کریے دی، هفے ته رجوع اوکری، او علماؤ نه تپوس اوکری او دین سره شوق او جذبه پیدا کری۔ دارساله غور سره مطالعه کری، او عمل پری اوکری، او مؤلف ته او ددیے کتاب لیکونکی او خورونکو ته ڈیره دعا اوکری، چه اللہ تعالیٰ موں په ته هدایت او حسن خاتمه نصیب کری، او د قبر، د زنکدن د تکلیف او د جہنم دعذاب او د اهوالو د آخرت نه مو بچ کری، آمین یارب العالمین بفضلک و کرمک وجودک یا ارحم الرحیمین، ولوالدینا ولجمیع المسلمين۔ آمین!

ڈ مکتبہ محمدیہ

ضخیم چھاپ شوی کتابونہ

- ۱ - فتاویٰ الدین الخالص عربی (۸ جلد)۔
- ۲ - الحق الصریح شرح پنستو مشکوہ المصابیح
۔ (۴ جلد)۔
- ۳ - الفوائد : (عربی، ۲ جلد)۔
- ۴ - الفوائد (پنستو، ۱ جلد)۔
- ۵ - امین الفتاوی (پنستو، ۲ جلد)۔

زیر طبع کتابونہ

- ۱ - فتاویٰ الدین الخالص (پنستو، اردو)۔
- ۲ - الحق الصریح (اردو)۔
- ۳ - تفسیر القرآن العظیم (پنستو)۔
- ۴ - فقہ الاحکام شرح بلوغ المرام (پنستو)۔
- ۵ - تحفة المناظر (اردو)۔